

## **РЕЦЕНЗИЯ**

**от доц. Д-р Николай Моцов**

НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София  
относно дисертационен труд  
за придобиване на образователната и научна степен „ДОКТОР“  
представена от

**Венера Андреа Мелеки**

към

**НАТФИЗ „Кр. Сарафов“**

**ФАКУЛТЕТ „СЦЕНИЧНИ ИЗКУСТВА“, КАТЕДРА „СЦЕНИЧНА РЕЧ“**

Научен ръководител:  
**проф. Диляна Мичева**

**ТЕМА:**

**ЖАНРОВА СПЕЦИФИКА И ИЗПЪЛНИТЕЛСКИ ПРОБЛЕМИ ВЪВ  
ВОКАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ НА АКТЪОРА**

Дисертационният труд на докторантката Венера Мелеки е свързан с интересна тема - „ЖАНРОВА СПЕЦИФИКА И ИЗПЪЛНИТЕЛСКИ ПРОБЛЕМИ ВЪВ ВОКАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ НА АКТЪОРА“. До момента в българското научно поле са правени изследвания, съществуват достатъчно източници, учебници и

методи, които практически работят. Вярвам, че с развитието на театралното изкуство, се променят тенденциите и нуждите от един допълнителен поглед към вече изследваната материя. Както самата тя отбелязва **„вокалното обучение на актьора е неизчерпаема тема и винаги ще се развива и еволюира в синхрон с тенденциите на съвременния театър“**.

Но какво е новото и различното, което докторантката предлага. Смятам, че важен приносен момент и новаторство, е разглеждането на темата от професионален оперен артист, завършил НМА „Професор Панчо Владигеров“, обучен в традициите на високото професионално оперно изкуство, което в своята вековна традиция е доказало значимостта си, бидейки основа на много вокални стилове и жанрове, които познаваме днес. В научната разработка докторантката, стъпвайки на вече утвърдени трудове, много детайлно изследва материя, която е полезна както в академичния процес при обучение на студентите, така и в изработването на всяко едно художествено произведение и неговото пълноценно и вярно интерпретационно представяне на професионалната театрална сцена.

Част от мотивацията на Венера Мелеки за написване на темата е свързана с нейната интересна биография. Лауреат е на международни оперни конкурси, както и на конкурси за камерна музика: Награда GRAND PRIX на Фестивал-конкурс за вокално изкуство „Ф. Шаляпин“ – Ялта Русия 2009, Първа награда на конкурса „Франц Шуберт“ – Русе България 2013, награда за най-добро изпълнение на творба от Франц Шуберт на конкурса „Франц

Шуберт“ – Русе България 2013, специална награда „Мис Романсиада“ за най-красив глас на конкурса „Балканска Романсиада“ – София България 2017.

Творческият път на Мелеки включва богата международна концертна дейност. Концертирала е в Русия, Кипър, Гърция, Италия, Испания, Австрия, Македония, Сърбия и България. Изявявала се е на международни оперни фестивали като: „Звездите на Планетата” - Ялта, Русия 2009, „Фестивал на класическа музика“ – Ларнака, Кипър 2012/2013, „Битоля Фест“ – Битоля, Македония 2014, „Оперен Солунски Фестивал“ – Солун, Гърция 2015, „Перперикон Фест“ – Перперикон, България 2017, „Фестивал на камерната опера“ – София, България 2019/2020.

В целия този период тя разширява своите умения, кръгозор, които повлияват на бъдещото ѝ професионално развитие и желание да се занимава и с педагогическа дейност. Преподавателският опит на Венера Мелеки включва работа с деца и юноши в частни музикални школи и работа със студенти от НАТФИЗ „Кр. Сарафов“. Задълбочените теоретични познания, високият певчески професионализъм, черпенето на опит и знания от различни специалисти в областта, работата с начинаещи певци, любители на оперното изкуство и професионални актьори, са мотивацията, която формира желанието за написване на темата.

Поставените цели и задачи на дисертационния труд са изпълнени. В глава първа докторантката разглежда „Жанровото многообразие на песните – фактор във вокалното обучение на актьора“. В тази част Мелеки прави обзор на разнообразието и

спецификата на песенните жанрове, включени в програмата по вокално обучение, базирайки се на вече готови разработки и трудове на Александър Моцев, проф. д-р Стоян Джуджев, проф. д-р Стефан Чапкънов, академик Николай Кауфман, проф. Методи Танев, проф. Диляна Мичева, проф. д-р Анастасия Търколева, проф. д-р Стефка Оникян, проф. д-р Алис Боварян, проф. д-р Емил Митрополитски, проф. д-р Катерина Илкова, Анка Кушлева и др. Извеждането на важни акценти и анализи от изтъкнати изследователи и специалисти е важна част, тъй като служи за основа на по-нататъшното разработване на труда. Много акуратно цитира авторите, като прави своите обобщения в насока, свързана с темата в разглежданата част от дисертацията. Авторката споделя, че най-близък до темата на изследване, е трудът на проф. Мичева „Вокалното обучение на актьора” (2019). Базирайки се на този труд, както и на останалите, докторантката в тази глава разглежда последователно жанровото разнообразие от песенно творчество, както и неговата важност във вокалното обучение на младите артисти. Тя представя детайлно това многообразие от песни и стилове, разглеждайки детските песни, българското народно творчество, български популярни песни, световните евъргрийни, мюзикълните и театрални песни. Разяснява особеностите на тяхната стилистика, детайли, проблематика и приложимост. Това е важен момент, който обяснява защо познаването на тези вокални произведения ще способства за правилното им приложение в учебния процес.

Абсолютно споделям заключението, че **„Задачата на вокалния педагог е изключително важна и отговорна, а именно методически и точен подбор на песенен репертоар за неговите**

**студенти“**. Като вокален педагог мога категорично да заявя, че успехът във певческото обучение на всеки артист, желаещ да усвои основите на това трудно изкуство, се корени до голяма степен в правилно подбрания репертоар. Той ще позволи натрупаните вокални умения да намерят своето практическо приложение и усъвършенстване. Структурно тази глава изглежда завършена, подредена с много важни лични изводи и обобщения на авторката, които слагат една добра основа за по-нататъшното разглеждане и развитие на темата на труда.

В глава втора Мелеки навлиза в същината на материята, която заема основна и важна част от заглавието на дисертационния труд, а именно **„Методика. Елементи на вокално техническата и изпълнителска култура на актьора“**. Тук авторката ни осветлява по тема, която тя много добре познава. За това свидетелства нейната биография на утвърдена оперна певица, реализирала се както на наши, така и на международни сцени. Познанията и в това специфично естество дават възможността убедително да представи в труда една изследвана, но пречупена през нейната лична певческа и преподавателска призма материя. Опитът и знанията ѝ дават мотивация да изследва и развие този така важен въпрос, засегнат в дисертационния труд. И тя го прави изключително последователно, придавайки значимост на своето изследване. Обстойно разглежда гласа с неговите специфики и характеристики (тембър, плътност, блясък, издържливост и др.). Певческата стойка, видовете дишане, фонация, тонообразуване, опора на гласа и резонанс са обект на подробен обзор. Стъпвайки здраво на основите на българската вокална школа, личният професионален опит и педагогическа практика, докторантката много

квалифицирано обобщава и представя информацията, свързана с нуждите на правилната методика при обучение на младите артисти.

Прави впечатление, че абсолютно професионално коментира проблематиката на тази специфична материя и дава точни указания относно разрешаването на трудности, свързани с недостатъци на гласа и тяхното коригиране. Всичките й изводи относно тази теза защитава, базирайки се на обосновани примери от световни и български автори като Енрико Карузо, Луйза Тетрацини, И.К. Назаренко, Иван Максимов, Христо Бръмбаров, Елена Орукин, Алис Боварян, Диляна Мичева, Диана Борисова и др. Поднесената информация от експерти в певческото и в театралното изкуство тя обединява умело като прави своите изводи. В крайна сметка заключението е, че няма педагог или изследовател, който да разглежда певческия процес изолирано. Той е съвкупност от всички изложени в тази глава важни точки. Като цяло смятам, че е проява на излишна скромност твърде честото цитиране на автори – специалисти в областта. Те са важна основа на нейната разработка, но личният и приносен момент има нужда да бъде изведен на по-преден план. За мен важен акцент в труда е темата, свързана с разпяването и разглеждането в детайли на този процес. Тук авторката абсолютно авторитетно представя методика, която е съвкупност от натрупан личен опит и добре усвоени теоретични и практически знания. Цялата тази част с последвалите подточки относно развиването на музикален слух с неговите характерни особености, метроритмичното възпитание на актьора, подкрепено с примери, изразните средства (темпо, динамика, щрихи), ансамбловото пеене и работа с микрофон са прецизно разглеждани в детайлност, касаещи спецификата на тази материя. Богатият

професионален и творчески опит на Мелеки, информационна обоснованост и аналитичност, придават научна тежест на нейните указания. Тук тя показва задълбоченост и професионален поглед, което прави тази част от темата изключително важна и ценна.

В глава трета докторантката разглежда **„жанрово-песенното многообразие в нови музикално театрални форми“**. Няма да навлизам в детайли относно тази част, тъй като тя има по-скоро информационен характер. Смятам, че двете глави в научната разработка са напълно достатъчни, тъй като са основата на този труд. Прекрасното интервю с професор Диляна Мичева за ролята на песните в образно действената партитура на спектакъла „Театрален концерт“, разговора с професор Румен Рачев за създаването и спецификата на музикалната форма на спектакъла „Театрален концерт“, както и мислите и впечатленията на авторката от този спектакъл съвсем спокойно могат да минат в графа приложения. Те са много важен акцент, но поради спецификата на изискванията за научна разработка смятам, че те убедително ще допълнят приложенията, представени в края на труда. Ще се радвам, ако кандидатката открие в тези препоръки моята добронамереност! Те в никакъв случай не омаловажават значимостта на труда, който е основен фактор в разглежданата кандидатура. Условие за качествата и успеха на теоретичната защита е ползваната библиография, изключително богатата, която тя прилага, цитирайки български и световни авторитети в областта на музиката и театъра.

Изведената и систематизирана информация в дисертационния труд още веднъж и в голяма степен доказват неговата висока практично-приложна стойност. Той може и трябва

да бъде ползван в изпълнителската и педагогическа практика. Приемам за достоверни и практически приложими и останалите изведени приноси в настоящото изследване.

Имал съм възможност да наблюдавам развитието на Венера Мелеки, участвала е спектакли, концерти, както и в мой майсторски клас. Навсякъде се е проявявала като първокласна певица-актриса – подчертано музикална, сценично интелигентна, артистична и работлива.

Изразявам положителното си становище за приносния характер на представения дисертационен труд. Препоръчвам на уважаемото научно жури да бъде присъдена на Венера Мелеки образователната и научна степен „Доктор“, професионално направление: 8.4. Театрално и филмово изкуство .

София, 10.05.2021 г.

Доц. д-р Николай Моцов